

Nr 7 1959

41 ÅRG.

UPPLAGA 13.800 EX.

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C - TELEFON 21 36 06 - POSTGIROKONTO NR 4870

BRANDKÅRS- tidsskrift

Utvecklingstendenser och arbetsuppgifter*

Av riksbrandinspektör Ingvar Strömdahl

Det var med icke så litet tvekan, som jag åtog mig att hålla detta anförande, i jubileumsprogrammet rubricerat som högtidstal. Under mina studier i ämnet fann jag i ett historiskt-geografiskt-statistiskt lexikon av år 1863, alltså nära 100 år gammalt, följande uttalande, som tycktes mig väl förklara en del egenskaper, som jag tyckt mig lägga märke till hos medlemmarna av Kalmar läns brandkårsförbund, vars årsmöten jag haft tillfälle bevista ett flertal gånger. Så här står det i lexikonet:

"Kalmar läns befolkning, storväxt och reslig, är i allmänhet böjd för gudsfruktan och sedlighet, lefver fredligt sinsemellan, ådagalägger redlighet i handel ochandel, arbetsamhet och omtanke att sköta sitt kall och fullgöra sina skyldigheter, samt visar ofta prof på medlidsamhet och verksam biträde för nödställda likar."

Kan man tänka sig en bättre förklaring till gott brandmannaskap hos en man än att han besitter sådana egenskaper som anges i citatet? Naturligtvis behöver en bra brandman inte vara storväxt och reslig. Man kommer emellertid inte ifråga att han bör vara redlig i handel ochandel, arbetsam och skötsam. Och ingen kan bli en verklig brandman och hjälpare i nöden utan att hysa medlidande med de av olycka

drabbade och vara besjälad av en önskan att verksamt biträda de nödställda.

Redan för hundra år sedan hade alltså befolkningen i detta län i så hög grad och så allmänt, att författare till historiskt-geografiskt-statistiska lexikon lade märke till det, de egenskaper, som fordras för att konstituera goda brandmän. Allting talar för att de egenskaperna inte gått förlorade under det passerade seklet. Var och en av er, som befinner sig i denna sal, torde endast behöva se sig omkring för att konstatera detta. Och skulle den personliga blygsamheten förbjuda er att ta så lätt på saken, så se då i stället på utvecklingen hos och verksamheten inom det förbund, vars 30-åriga tillvaro vi i dag firar.

Av den redogörelse för förbundets första 25 år som sammanställdes i samband med kvartsekeljubileet i Kalmar 1954 kan man lätt få den uppfattningen att förbundet hade svårigheter i starten. Det talas om, att den nyfödde "artade sig svag och bräcklig". Det talas om brist på förstäelse för framtiden och kallsinnighet från deras sida, vilka då som nu höll i penningpåsen. Detta kan, så vitt jag förstår, endast bero därpå, att man var så övertygad om den nyföddes inneboende goda egenskaper, att man närmast kände det som en oförsynthet att ifrågasätta behov av hjälp och understöd. Man hade med säkerhet gjort samma iakttagelser beträffande karaktärsenskaperna hos "den lille" som författaren till lexikonet. Nå, start-

*Ur högtidstal vid Kalmar läns brandkårsförbunds årsmöte och 30-årsjubileum i Västervik den 30 maj 1959.

svårigheterna övervanns och sedan har utvecklingskurvan pekat uppåt.

Om man försöker se framåt i tiden — och det är särdeles lämpligt att göra, när man, som nu detta brandkårsförbund, passerar en milstolpe — vad ser man då? Eller, rättare, vad tror man sig skönja?

Brandförsvaret är en av de många grenarna på samhällsverksamhetens vittförgrenade träd. Ekonomiskt sett en av de minsta men därför icke mindre betydelsefull än flertalet av de andra grenarna. Brandförsvaret är därmed beroende av samhällsutvecklingen i stort. Hur kan vi då vänta oss att denna utveckling blir under de närmaste decennierna? Ja, där har vi åtskilligt att hämta hos de fackmän, som dagligen sysslar med problem sammanhängande med samhällets uppbyggnad och fortgående omgestaltning. Dessa fackmän ser fram mot en utveckling, som kortfattat och mycket förenklat kan betecknas så här:

Vi får alltflera bilar. Om 10 à 15 år har vi i Sverige samma biltäthet, som USA har idag. Vägarna blir allt bättre. Eftersom avståndet i realiteten kommer att räknas i "minuter bilfärd" kommer människan att förflytta sig längre sträckor — i km räknat — än vad hon gör i dag för att nå från bostaden till arbetsplatsen eller till affären. Jordbruk och skogsbruk kommer att sysselsätta allt mindre del av befolkningen. Landsbygdens avfolkning kommer att fortsätta. De små tätorterna kommer att gå tillbaka i betydelse. De medelstora och stora kommer att växa och kommer att svara för hela befolkningstillväxten. Det blir den flera kommuner omfattande *regionen*, som kommer att bilda den reella stommen i samhällsuppbyggnaden, och detta samtidigt som den kommunala verksamheten kommer att tilltaga och kommunen öka i betydelse.

Arbetstiden blir allt kortare. Fritid och levnadsstandard kommer att öka. De över lag motoriserade familjerna kommer att värdera sin fritid högt. Ingen vill utan att bli mycket väl kompenserad i pengar i framtiden vara bunden av någon sorts vaktjänst eller bli tvingad att på fritid deltaga i exempelvis brandförsvarsövningar och -kurser. Det kommer att bli allt svårare — och dyrare — för kommunerna att hålla sina borgarbrandkårer. Vi måste räkna med en fortgående rationalisering på detta område. En del av de nuvarande brandkårsavdelningarna, kanske minnen från frivil-

ligtiden och de gamla småkommunerna, kommer att slopas.

Personalkadrarna kommer att minska. I gengäld kommer de heltidsanställdas andel i brandkårerna att öka. Det alltmer ökade kravet på snabba insatser med välutbildad och välövad personal kommer att starkt medverka härvidlag. Liksom på alla andra tekniska områden kommer man nämligen att tvingas kräva allt bättre utbildning och alltmera övning. För den grundläggande utbildningen av brandmännen kommer sannolikt statens brandskola att få svara liksom skolan nu svarar för befällets grundskolning. Men vem skall svara för fortbildningen? Jag återkommer här till. Vad övningarna beträffar kommer 12 à 20 pr år, som man nu har i flertalet landsbygdsbrandkårer, med den väntade utvecklingen på det släckningstekniska området att vara helt otillräckligt.

Arbetsuppgifterna för detta förbund liksom för systerorganisationerna i de övriga länen kommer att alltmera växa. De viktigaste blir väl, liksom nu, fortbildningen. Kurser och studiekonferenser på brandförsvarets olika områden och för olika personalkategorier måste åter och åter stå på förbundets arbetsschema. I många fall kan det kanske komma att visa sig lämpligt att i kursverksamheten samarbeta med brandkårsförbunden i grannlänen. Som exempel på studieämnen under de närmast kommande åren må nämnas brandchefen och den nya byggnadslagstiftningen, brandchefen och den nya oljelagstiftningen, oljebrandsläckning, brandsläckning där risk föreligger för radioaktiv strålning, tungt rökskydd, brandkårens radioförbindelse, utnyttjande av flyg vid skogsbrandsläckning, räddningstjänst, restvärdeskydd.

Men det väntar också andra viktiga uppgifter för förbundet. En bör och kommer säkert att vara upplysning och propaganda. Press, radio och TV kommer att i väsentligt större utsträckning än nu att utnyttjas för en saklig brandskyddspropaganda.

Och varför inte försöka sig på att återuppliva den gamla frivilligandan? Om nu utvecklingen går mot ett relativt fåtal regionalt samordnade och utan hänsyn till kommungränserna lokaliserade brandstationer, bemannade med små styrkor av i huvudsak heltidsanställt folk, ja, då behöver samhället säkert vid sidan av och stödande den organisationen en *frivillig brandkårsrörelse*, ett slags brandförsvarets hemvärn,

Välutrustad tankbil

I december 1958 levererades till Sundsvalls brandkår en tankbil, som byggts efter delvis nya riktlinjer. Principen vid utformningen var att åstadkomma en släckningsenhet för släckning av alla slags bränder, d. v. s. utrustad med samtliga släckningsmedel som i dagens läge står till förfogande: vatten, högtrycksdimma, skum och pulver. Den skulle vidare kunna användas som självständig enhet med minsta möjliga personalinsats och som centralenhet vid släckning av större eldsvådar.

Utformning.

Chassi: Chevrolet 8500 med 150 hk V 8 motor samt standard bakaxel.

Hytt: 3-mans standardhytt helt avskild från karossen. I hytten har monterats 25 W SRA kortvågsradio.

Byggnation: Karossen är uppbyggd på stålprofiler med vattentanken som friberande enhet. Skåpkonstruktionen är upphängd på konsoler, som äro utbyggda från tankens profilbädd samt fästade vid stålprofiler, som fastsvetsats på tankens övre sidor. Konstruktionen innebär, att

det är möjligt att relativt enkelt frilägga tanken vid ev. framtida reparation.

Vattentank: Uppdelad i 2 fack om 2.000 resp. 1.000 liter med separata tömnings- och sugledningar för att göra det möjligt att reglera vagnens vikt efter rådande vägförhållande.

Skumtank: 400 liter.

Pump: Kombinerad hög- och lågtryckspump med följande kapacitetsvärden:

enbart lågtryck vid	9 kg/cm ² — 1935 l/min
enbart högtryck vid	55 kg/cm ² — 234 l/min
enbart högtryck vid	40 kg/cm ² — 414 l/min
Kombinerat hög- och lågtryck	40 kg/cm ² — 127 l/min
	10 kg/cm ² — 1512 l/min

Ledningar och materielfack.

Då det vid det praktiska eldsläckningsarbetet visat sig att man när en snabb insats vid användning av bilmotorsprutor, där kopplade smalslangrullar äro placerade vid frontpumpen, har denna princip använts och utbyggts vid utformningen. Utgångspunkt vid slangutläggning är — i stället för frontpumpen — karossens fack, dit fasta ledningar äro dragna

berett att rycka in vid katastroffall eller att som små förstahandsgrupper finnas till hands i de avsidade belägna byarna.

Jag skall nöja mig med dessa antydningar om utvecklingstendens och kommande arbetsuppgifter. Det finns emellertid ett annat slags uppgifter för förbundet, ej mindre viktiga än de nyss nämnda, som jag gärna vill peka på: Att verka för sammanhållning och kamrataranda bland brandfolket. Förbundet har enligt vad jag kunnat förstå i hög grad lyckats härmed under de gångna 30 åren.

Vår blick in i framtiden har varit hastig och ofullkomlig på många sätt. Mina åhörarens intryck av vad som verkligen skall komma att ske på brandförvarsområdet har säkert blivit allt annat än klart. Men tiden medger tyvärr inte den grundligare analys, som annars vid ett tillfälle som detta kunde ha varit lockande att försöka sig på. Jag är nöjd, om jag har lyckats bibringa mitt auditorium den uppfattningen att det för ett förbund som detta finns mycket att

göra för framtiden. Jag tror också att mina utläggningar, hur ofullständiga de än varit, kan bli till nytta för förbundets fortsatta arbete, om de inger de för förbundets öden närmast ansvariga den uppfattningen att det finns både möjligheter och skäl att medvetet inrikta verksamheten mot det som komma skall, mot framtiden. Det räcker inte att stå och stampa i nuet. Det är inte tillräckligt att med jämna mellanrum fira flydda minnen.

Det är inte tillräckligt. Men för den skull skall man naturligtvis inte underlåta att göra det också; det behövs ett och annat festligt avbrott i vardagens arbete. I dag har vi anledning att hejda oss ett ögonblick och att åtminstone bildligt dra högtidskläderna på. Anledning att blicka tillbaka på det som varit. Att slå fast vad som lyckats och kanske också vad vi misslyckats med. Att hylla dem, som inom förbundet burit den tyngsta bördan och dem, som troget vaktat hem och bygd och envist kämpat mot den röde hanen.

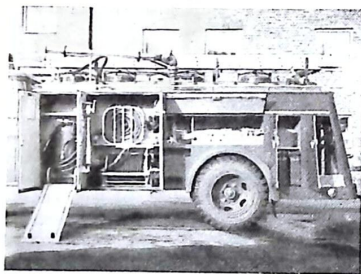
från pumpen. I facken äro placerade ventiler och uttag till vilka slang är kopplad.

Följande fasta ledningar har dragits: (se kopplingsschema)

- 1) 2½" sugledning från tank till pump.
- 2) 1¼"—1" ledning från pumpens högtryckssida till 2 st. högtrycksrullar.
- 3) 2"—1½" ledning från pumpens lågtryckssida till 2 st. smalslangsuttag.
- 4) 2½" ledning från pumpens lågtryckssida. Ledningen är grenad till
 - a) 2 st. skuminjektorer med normalslangsuttag.
 - b) 1 vattenkanon samt 1 skumkanon på vilken strålröret kan utbytas mot vattenkanonrör (2½" normalkoppling). Kanonerna äro placerade på taket, en på vardera sidan.
 - c) 2 st. 2½" slanguttag.

I aktern på bilen finns anslutna till samma ledning 4 st. 2½" normalkopplingar genom vilka det är möjligt att mata vattenkanonerna vilket kan bli erforderligt eftersom dessa kräver betydligt större vattenmängd än frontpumpen kan ge.

- 5) Ledningar mellan skumtank och skuminjektorer samt mellan skumtank och injektor på skumkanonen. Tanken matas vid dess bakre gavel, där det placerats 2 st. 2" snedsätesventiler med normalkopplingar.

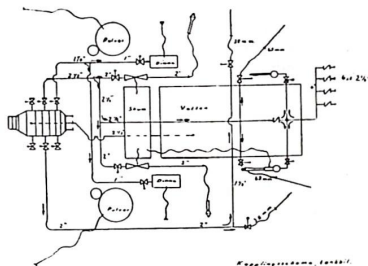

Fackindelning och fackinnehåll är lika på bilens båda sidor. I facken är placerad följande materiel:

- 1) 2 st. 50 kg:s pulveraggregat med 25 m gummi-slang.
- 2) 2 st. högtrycksrullar med 30 m slang och högtrycksmunstycken.
2 × 25 m 2" gummerad slang samt kometrör KR 200.
2 st. tryckluftapparater.
- 3) 2 × 75 m 1½" gummerad slang samt smalslangstrålrör.

- 4) Handbrandsläckare.
- 5) I bakfacket finns 1 slangkärra på vilken ryms ca 300 m 2½" ogummerad slang samt brandpostarmatur och strålrör.
- 6) 4 st. 4 m sugslangar.

I facken finns dessutom diverse verktyg, handstrålkastare, sjukvårdslåda m. m. På taket är placerad 1 st. 10 m utskjutsstege av lättmetall.

Användningsområden.

Tankbilen är, som ovan nämnts, avsedd att användas som självständig arbetande enhet och som centralenhet vid större bränder. Vid den första insatsen, då tidsfaktorn har en enorm betydelse för släckningsresultatet, finns möjlighet att snabbt få fram ledningar med önskat släckningsmedel. 3 mans besättning kan således på mycket kort tid lägga ut alternativt 2 smalslangsledningar, 2 högtrycksledningar, 2 skumledningar eller 2 pulverledningar. Under förutsättning att avståndet inte överstiger 300 m lägger chauffören, efter det han öppnat resp. ventiler vid frontpumpen, ut ledning mellan tankbil och brandpost. I samband med livräddning kan en ögonblicklig kraftig insats med vattenkanonerna vara erforderlig. Med större personalinsats finns sedan möjlighet att från tankbilsuttagen lägga ut ytterligare ledningar.

Erfarenheter

Tankbilen har då detta skrives varit i tjänst under ca 2 månader och därvid använts vid 3 större bränder. Den synes till fullo uppfylla de förväntningar som ställts på densamma, d. v. s. att i första hand utgöra en välutrustad släckningsenhet, som med ett minimum av personalinsats effektivt kan insättas mot alla slag av bränder.

V. Bjertén.

NYTT PÅ JEEPFRONTEN

Ny **LAND-ROVER** med 77 HK motor, vackrare linjer på hytt och kaross, se bilden, samt många andra finesser, totalvikt 2.500 kg.

Ny frambyggd **WILLYS-OVERLAND** med 105 HK motor, stort materielutrymme, totalvikt 3.200 kg. Bilden visar vår typ med förlängd hytt.

Båda dessa typer äro mycket lämpliga som slangutläggare.

GÖR EN FÖRFRAGAN HOS OSS OCH MEDDELA EDRA ÖNSKEMÅL!

Kort leveranstid

Billiga priser.

Patenterad slangutläggare.

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB

HALMSTAD

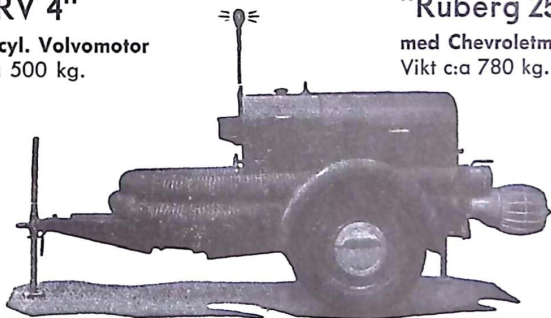
Tel. 133 33

1200 liter "RV 4"

med 4-cyl. Volvomotor
Vikt c:a 500 kg.

2000 liter "Ruberg 2500"

med Chevroletmotor
Vikt c:a 780 kg.

Avgasejektor — Oljekylning

Wilh. Rubergs Fabriks AB, Långebro

Tel. Kristianstad 101 74, 101 78, 162 78

Nya regler för automatiska sprinkleranläggningar

Av civilingenjör Arne Hägglund.

(Forts. från föregående nummer)

8. Vattenkällor, anläggningsstorlek och riskklass.

Som förut antytts är anläggningsstorleken en viktig faktor för bestämning av kraven på vattentillförseln (vattenkällan) till en sprinkleranläggning. Anläggningsstorlek kan givetvis mätas på flera sätt, t. ex. i värde. I föreskrifterna har man valt *antalet sprinkler* som mätsticka. Därvid räknar man dock endast antalet inom en och samma "brandsektion" (se nedan) som normerande.

Det kan anmärkas att man i Frankrike sökt fastställa den nya sprinkleranläggningar gör — på teoretisk och statistisk grund — varvid brandpremierabatten använts som mätsticka. Man har då funnit att anläggningsstorleken och riskklassen kan användas som oberoende variabler i ett system, som möjliggör beräkning av optimal nytta.

De nya föreskrifterna har satt 5.000 sprinkler som *övre gräns* för den anläggningsstorlek, för vilken reglerna gäller. Däröver fastställs bestämmelser från fall till fall av försäkringsbolagen. I allmänhet fordras dock för sådana stora anläggningar, att vatten tillföres från två av varandra oberoende vattenkällor och från skilda sprinklercentraler.

För *småanläggningar* medger reglerna nu — efter särskilt medgivande — att vatten får tillföras från en enda källa, bestående av en torn-tank eller en hydrofor. Förutsättning härför är att i hela anläggningen finns högst 300 sprinkler, varav högst 115 i en sektion, som kan drabbas av en och samma brand.

För *ordinära anläggningar* i övrigt graderas vattenkällorna efter anläggningsstorlek och riskklass enligt tabell 14:2.

Uttrycket "brandsektion" är definierat i reglerna och betyder i princip den del av ett etablissemang eller en byggnad, inom vilken samtliga sprinkler kan utlösas genom en och samma brand. Brandsektionen skall — på i föreskrifterna närmare angivet sätt — vara brandhärdigt avskild från övriga delar av det sprinklerkyddade etablissemang.

Tabell 14:2

Största antal sprinkler i den ogynnsammaste brandsektionen st.	Erforderlig minsta kapacitet vid huvudavstängningsventilen (l/min) och erforderligt minsta "övertreck vid högsta sprinklers nivå" kg/cm ²					
	Riskklass					
	1		2		3	
	l/min	kg/cm ²	l/min	kg/cm ²	l/min	kg/cm ²
högst 50	1.000	0,7	1.200	0,7	1.800	1,0
51—100	1.200	0,7	1.800	1,0	2.800	1,3
fler än 100	1.800	1,0	1.800	1,0	2.800	1,3

9. Fordringar på vattenkällor.

De gamla reglerna fordrade generellt att sprinkleranläggningar skulle tillföras vatten från två av varandra oberoende vattenkällor. Denna regel medförde ofta orimligt hårda krav, varför en liberalisering genomförts i de nya reglerna. Den huvudregel, som gäller, har följande lydelse: "Sprinkleranläggning skall *automatiskt* och *omedelbart* efter sprinklerutlösning tillföras *lämpligt vatten från tillräcklig, frostfri och alltid tillgänglig vattenkälla*".

Med utgångspunkt från denna regel har detaljföreskrifter införts för olika typer av vattenkällor. Därvid har som "tillräcklig" ansetts en vattenkälla, som under 90 minuter (förut 240 min.) kan ge erforderlig vattenström vid erforderligt tryck. Sådan vattentillförsel kallas i reglerna för "*primärt vattentillopp*", som alltså är den viktigaste (*uthålligaste*), om anläggningen har flera tillopp. Övriga icke uthålliga tillopp kallas *sekundära vattentillopp*.

För att ett primärt tillopp skall kunna godtas som enda vattenkälla för en automatisk sprinkleranläggning fordras bl. a. att tilloppet skall vara "*omedelbart verkande*", d. v. s. vatten skall komma från sprinklerhuvudena så snart de öppnar. Ett vanligt exempel härpå är den *kommunala vattenledningen*, där vattnet trycker direkt på huvudventilen i sprinkleranläggningen.

En annan vanlig vattenkälla är en damm eller sjö — lågt belägen — varifrån vattnet pumpas med hjälp av en särskild *sprinklerpump* till sprinkleranläggningen. Innan pumpen sugit upp vatten och kommit igång, kan

det dröja flera minuter. Detta vattentilllopp är således inte omedelbart verkande och måste kompletteras med ett omedelbart verkande sådant. Den vanligaste anordningen härför är *hydroforen*, som då blir sekundärt vattentilllopp.

Vattenkällornas kapacitet och tryck bestäms med hjälp av tab. 14: 1 och 14: 2, som återgetts å sid. 146 och 166.

Det skulle föra för långt att här gå in på detaljer betr. olika typer av vattenkällor, varför några kommentarer må vara tillräckliga.

Som förut antytts har församringen av de kommunala vattenledningsnäten varit en av anledningarna till omarbetningen av sprinklerreglerna. För att underlätta användningen av de kommunala vattennäten för sprinkleranläggningar, har vissa specialbestämmelser förts in i de nya reglerna. En vanlig metod att kompensera ett för lågt tryck i det kommunala nätet är att koppla in en särskild *tryckförhöjningspump*, som höjer trycket i sprinkleranläggningen till föreskrivet värde. Innan denna pump kommit igång, skall trycket och vattenförsörjningen i sprinkleranläggningen upprätthållas med en omedelbart verkande anordning, vanligen en hydrofor. Dennes volym får dock (mot viss sänkning av sprinklererabatten) under vissa villkor minska till lägst 35 % av eljest föreskrivet värde.

Ett annat sätt att förbättra vattenförsörjningen är att förse sprinkleranläggningen med anordningar, som möjliggör *inkoppling av brandkärernas motorsprutor*, uppställda vid damm eller annan liknande vattenkälla. En speciell regel finns även för detta.

Ett då och då diskuterat problem är om vanliga *brandposter* får anslutas till en sprinkleranläggning. Reglerna intar i princip en restriktiv ställning härtill. Anledningen härtill är dels att sprinkleranläggningens egenskap av "effektiv pyttsspruta" givetvis kan äventyras, om en mängd brandposter anordnas med därav följande möjligheter till okontrollerad vattenavtappning i svårare fall, dels att sprinkleranläggningen med dess många känsliga detaljer utsättes för onödigt slitage, om dess pumpar, ventiler m. m. skall behöva sättas igång vid varje tappning från brandpost. Efter försäkringsbolagets medgivande — och efter diskussion med brandchefen — kan dock ett mindre antal brandposter få ordnas på sprinklernätet,

om dettas vattenavgivning därigenom inte försvagas.

Sprinklerreglernas fordringar betr. vattentilllopp — inklusive strömtillförsel, startorgan, elektriska manöverorgan etc. — bygger i princip på att *dubbel säkerhet* önskas på vitala punkter. Detta krav — som kommer igen t. ex. i kraven på krafttillförsel till pumpar och startorgan för sådana — är inte bara ett "arv" från föregående bestämmelser utan har i realiteten utformats efter noggrann omprövning av de gamla reglerna med ledning av erfarenheter från olika områden. I några fall — det gäller särskilt startrelä för sprinklerpump (i hydrofor) — har de gamla reglerna skärpts genom krav på dubbling av kontaktorganen.

10. Tryckförluster och rörnät.

I tabell 14: 2 (sid 166) anges bl. a. de tryckfordringar, som gäller vid de ogynnsammast belägna sprinklernas nivå. För att kontrollera om de gamla reglernas bestämmelser om rördimensioner i anläggningarna möjliggör tillfredsställande vattengivning har omfattande kontrollberäkningar och vissa försök gjorts för olika typer av anläggningar. Beräkningarna har utförts bl. a. med experthjälp från anläggningfirmor. Det visade sig nödvändigt att något skärpa fordringarna på dimensioneringen av de klenaste rören i anläggningarna (tab. 15: 1 i reglerna). Hänsyn har därvid tagits till gällande svensk rörstandard.

Som ett led i arbetet med kontrollberäkningarna införskaffades uppgifter om vilka tryckförluster som olika sprinklerfirmor räknar med i rörledning och rördetaljer av olika slag. För att få jämförbara resultat vid beräkning av tryckförluster och därmed rättvis utgångspunkt för t. ex. offertgivning från olika firmor, har normalvärden för tryckförlusterna fastställts och dessa har intagits som bilagor (i kurvform) till sprinklerreglerna.

Samtidigt har regler för detaljberäkning av tryckförluster ("fullständig tryckförlustberäkning") införts. Dessa avser att möjliggöra rördimensionering även i de fall sprinklerantalet på rören avviker från vad som förutsatts i de schematiserade fall som anges i tabellform i föreskrifterna (tab. 15:1). Vid den fullständiga tryckförlustberäkningen utgår man från att övertrycket vid den ogynnsammast belägna sprinklern inte får understiga 0,35

kg/cm², som således gäller som minimitryck för tillfredsställande vattengivning från en sprinkler. De största amerikanska sprinklerlaboratorierna har gjort omfattande undersökningar, som visat att denna tryckfordran är berättigad.

För utförande och förläggning av rörledning har vissa nya bestämmelser förts in i reglerna; detsamma gäller ifråga om olika detaljer i anläggningarna, mätinstrument, ventiler, sprinklercentral m.m.

11. Brandkärsalarmering.

Det är av stort värde om brandkären kan alarmeras, när en sprinkleranläggning träder i funktion genom brand. Brandkären har yrkeskunnigt folk, som kan ta ansvaret för avstängning av sprinkleranläggningen vid lämplig tidpunkt, kan vidta åtgärder för att minska vattenskador och kan sörja för att risken för ev. brandspridning elimineras m. m.

För att stimulera till sådan brandkärsalarmering från godkända sprinkleranläggningar har den maximala brandpremierabatten höjts från 50 % till 60 %, om anslutningen sker till brandkår av godtagbart slag. I föreskrifterna har visa fordringar införts betr. brandkärsalarmeringens utförande.

12. Spraysprinkler.

Dessa sprinklerhuvuden — som för några år sedan lanserades som en stor nyhet — accepteras nu i Sverige för normala anläggningar (riskklass 1 och 2). De kan då få placeras något glesare på rören än normala sprinkler (t.ex. 1 sprinkler på 12 m² istället för 1 på 9 m² golvyta). Vattenkälla m. m. skall dock utföras som för anläggningar med vanliga sprinklerhuvuden.

13. Fullständigt sprinklerskydd — villkor för högsta rabatt.

För att högsta rabatt skall kunna medges, måste en byggnad i regel vara sprinklerskyddad överallt. Undantag kan medges i begränsad utsträckning, t.ex. för vissa på särskilt sätt utförda s. k. dolda utrymmen och för en del våta lokaler. Statistiken visar nämligen att av det antal fall, där sprinkleranläggningar inte gett tillfredsställande släckningsresultat d. v. s. stor-

leksordningen 5 % av totala antalet statistikförda sprinklerfall — ca 100.000, enligt amerikanska uppgifter — är inemot hälften sådana där branden utbrutit i ett osprinklat utrymme och därigenom fått för stor omfattning, innan sprinklerna trätt i funktion. För skydd av farliga anordningar, som skyddats med automatisk sprinkleranläggning — s. k. punktskydd — kan i vissa fall medges begränsad rabatt.

När brandmyndigheten föreskriver sprinklerskydd, är föreläggandet ofta motiverat av släckningssvårigheter — t. ex. i höghus och djuphus — och ibland av önskemålet att kompensera en byggnadsteknisk svaghet, t. ex. bristfällig sektionering. Från brandmyndighetens synpunkt kan det i dylika fall vara svårt att kräva att alla utrymmen skall sprinklerskyddas, t. ex. även sådana som är lättåtkomliga för brandkärsinsats. I dylika fall kan det vara värdefullt att etablera kontakt med försäkringsbolagets brandingenjör, så att de ekonomiska konsekvenserna av ett ofullständigt sprinklerskydd kan klargöras för anläggningsägaren.

14. Kontroll från anläggningsägarens sida.

Anläggningsägarens skyldigheter är fastställda i *Sprinklerabattvillkoret* (T 715:8), som är insatt i försäkringsbrevet, när premierabatt beviljats. Det nya villkoret innehåller inte några principiella nyheter utan är endast överarbetat i form.

Anläggningsägaren är skyldig bl. a. att hålla anläggningen i fullgott och driftsdugligt skick, att anmäla till försäkringsbolaget om anläggningen av någon anledning måste avstängas och därvid hålla skärpt brandberedskap, att bekosta årlig revisionsbesiktning av anläggningen genom tarifföreningens besiktningsman och att rätta till de bristfälligheter som då påtalas.

15. Kontroll från försäkringsbolagets sida.

Denna kontroll utövas dels genom de inspektioner av industrin som försäkringsbolagets brandingenjörer gör, dels genom granskning av de rapporter som tarifföreningens sprinklerinspektörer lämnar vid sina årliga besiktningar och kontroll av att påtalade brister rättas. Kontroll av vattenkällorna — med hjälp av registrerande instrument — göres av sprinklerinspektörerna ungefär vart tredje år.

Innan en ny anläggning godkänns för rabatt, göres en s. k. leveransbesiktning, omfattande detaljerad kontroll av anläggningen och dess vattenkällor. Ett "klart" s. k. anläggarintyg skall då visa att anläggningen uppfyller sprinklerreglerna. F. n. är ca 300 anläggningar föremål för revisionsbesiktning.

16. Övergångsbestämmelser.

Försäkringsbolagen är angelägna om att de skärpningar, som de nya reglerna i vissa fall medför, inte skall medföra att anläggningsägarna omedelbart måste ta på sig stora kostnader för att få behålla sprinklerrabatten. En övergångsperiod av c:a 3 år har därför fastställts. Under denna tid skall de godkända anläggningarna genomgå fullständigt av besiktningarna och anläggarfirmor för att få klarhet om och i vad mån de nya reglerna är uppfyllda och vad som ev. behöver göras för att "lyfta upp" anläggningen till den högre standarden enligt de nya reglerna. Först därefter tar försäkringsbolaget definitiv ställning till rabattfrågan. Principiellt är man numera inställd på en flexibel rabattgivning, så att anläggningsägaren kan få viss gottgörelse för sin anläggning, även om den inte helt skulle fylla de nya reglerna.

17. Vattenskador från sprinkleranläggningar.

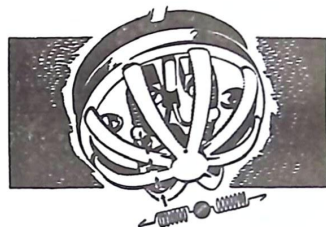
Med hänsyn till att denna fråga ofta föres på tal kan några ord härom vara motiverade. Erfarenheten har visat att vattenskadorna från godkända sprinkleranläggningar — genom läckage från rör, avslagna sprinklerhuvuden o. dyl. — är fåtaliga och att skadorna i allmänhet blir små. Skadorna har hittills inte varit flera eller större än genom användning av andra vattenledningar. Detta förhållande bör kunna tillskrivas den noggranna kontroll som göres av sprinkleranläggningar.

Förut har på vattenledningsskadeförsäkring-
en uttagits särskilt premietillägg för byggnad med sprinkleranläggning, vilket motverkat den rabattgivning som meddelats på brandförsäkring. Detta tillägg har nyligen borttagits, varigenom sprinkleranläggningar med hänsyn till "vattenrisken" nu är försäkringstekniskt ungefärligen jämställda med vanliga kallvattenledningar.

Teknisk Triumf

*vår termokontakt
för automatiskt brandalarm
är oöverträffad*

**SENSATIONELLT
SNABBUTLÖSANDE**

**UTBYTBAR
ALARMKROPP GER
STÄNDIG BRANDBEREDSKAP**

**AUTOMATISKT
BRANDALARM A-B.**

10 års erfarenhet

FABRIK- och HUVUDKONTOR

MALMKÖPING

Tel. Växel 338

STOCKHOLM

Bråvallgatan 8

Tel. 32 08 88

GÖTEBORG

Tel. 19 15 55

Explosion i klippljussignal

Tisdagen den 30/9 1958 kl. 09.00 alarmerades Trelleborgs brandkår. Orsaken här till var att en varningslykta (typ AGA Klippljussignal IBTB -5), som i stor utsträckning användes för att under mörker varna trafikanterna för gatuarbeten eller andra trafik hinder, hade exploderat och stod brinnande i vägbanan.

Dessbättre blev ingen skadad och branden släcktes snabbt. Att en olycka kunde ha skett är dock ställt utom allt tvivel. Sålunda splittades varningslyktans glaslins och splittret kastades med stor kraft upp till trettio meter från lyktan.

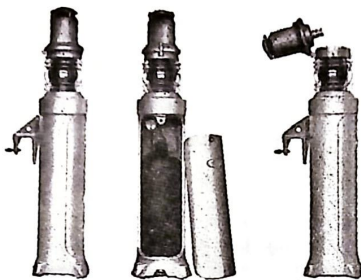
Hur ljussignalen ser ut framgår av bild 1. Signalen består i stort av en överdel och en underdel. Överdelen utgöres av själva lyktan, utförd med en dragsäker, fällbar huv samt en 360° ofärgad trumlin, i vilken kan insättas olivfärgade glassylindrar. Underdelen utgöres av ackumulatorskåpet, som är cylindriskt och utfört av aluminiumjutgods. I skåpet, som är försett med ventilationsöppningar såväl upptill som nedtill, äro klippljusapparat, avstängningskran, tryckregulator med manometer och acetylen gasflaska placerade.

Vid kortare avbrott i signalgivningen stänges ovan nämnda kran. En evighetslåga brinner emellertid fortfarande och tändning sker därför åter, så snart kranen öppnas.

Den aktuella varningslyktan användes som permanent trafikljus i ett gatukors och var av okänd anledning inbyggd i ett masonitskåp. Vad var då orsaken?

Ja, efter undersökning av varningslyktan ansågs orsaken vara, att tätningen mellan gasackumulatort och förskruvningen till lyktan varit otillfredsställande, antingen på grund av att packningen varit defekt eller att förskruvningen ej varit tillräckligt åtdragen. Den gas, som läckt ut, har blandat sig med i skåpet befintlig luft, varvid en explosiv gas-luftblandning erhållits. Detta inträffar som bekant redan vid 5 % acetylen och 95 % luft. Masonitskåpet, i vilket varningslyktan var inbyggd, saknade ventilationsöppningar. Otillfredsställande ventilation har sålunda gjort att den explosiva gas-luftblandningen stannat kvar i skåpet och så småningom nått upp till evighetslågan, varvid explosionen inträffat.

Vid kontroll av övriga varningslyktor visade det sig att flertalet hade defekta packningar i

anslutningen till gasackumulatort. Det konstaterades också att ingen av varningslyktorna sedan inköpsdagen, i vissa fall upptill fem år, vid något tillfälle under dessa år varit föremål för någon form av kontroll eller översyn.

Med anledning av det inträffade och med hänsyn till vad som framkom vid efterföljande kontroll beslöts att i förebyggande syfte vidtaga nedanstående:

1. Varningslyktorna numreras och bokföras.
2. Efter viss användningstid, dock minst en gång årligen, skall varningslyktorna genomgå grundlig översyn på verkstad.
3. Personal, som använder och handhåller varningslyktorna, skall erhålla detaljerad undervisning och instruktion i handhavande och skötsel, med särskild tonvikt på noggrannhet vid gasflaskbytte.
4. Inbygges varningslykta i masonitskåp eller liknande, skall tillfredsställande ventilationsöppningar anordnas såväl nedtill som upptill.

Bror Wahlström.

UTRUSTNINGSDETALJEN, som betalar sig och som bör medfölja varje utryckningsvagn. Effektivt skydd mot vattenskador.

Genomsiktligt **POLYETENPRESENNING**
 4×6 m×0.100 mm kr 36:25 (Vikt ca 2.5 kg)
 4×6 m×0.150 mm kr 40:25 (Vikt ca 3.5 kg)
 Förpackad i plastpåse, inklusive 6 st bindrepshållare. Hanteras ledigt av en man.

Absorberar ingen som helst fukt, smidig även vid kyla. Snö och is fäster inte på den. Ej eldfärdig.

Motstår de flesta kemikalier.

Leverans från lager, fritt Västerås.

FRÅGA OSS när det gäller plastfolier. Vi kan leverera svetsade konstruktioner i önskat utförande. Exempelvis för tätning av branddammar vid genomsläpplig mark.

A. LINDÉN & CO
 Hamngatan 6, VÄSTERÅS, Tel. 376 60 vx

Skånska Brandkärsförbundet 50 år

Solen sken över den flaggprydda Lundastaden och 50-talet välputsade, moderna brandbilar bildade en lika mäktig som vacker ram, då landshövding G. A. Widell den 3 juni på förmiddagen öppnade en utställning av utryckningsfordon i Lundagård, när Skånska Brandkärsförbundet firade sitt 50-årsjubileum. Utställningen tilldrog sig mycket stort intresse inte bara bland deltagarna från alla (?) Skånes brandkårer utan också bland närvarande brandfolk från många andra håll i landet.

Med Malmö brandkärs musikkår i spetsen tågade sedan de bortåt 500 mötesdeltagarna — med landshövdingarna Widell och Westling främst — till en andaktsstund i Allhelgonkyrkan.

"Jag har kommit för att släcka en eld på jorden", tog biskop Bolander här till utgångspunkt för en betraktelse, i vilken han vå det fångslande sätt, som är honom eget, drog slående paralleller mellan kyrkans och brandförsvarets angelägenheter.

Själva jubileumsmötet hade förlagts till universitetsaulan i "Skånes äldsta huvudstad". I egenskap av ordförande i Skånska Brandkärsförbundet kunde landshövding Widell hälsa ett stort antal prominenta gäster med Riksförbundets ordförande, landshövding Nordenstam, i spetsen. Han framhöll även, att de tvenne föredrag, som skulle följa, valts med tanke på att ge mötesdeltagarna inte bara en tillbakablick på vad som varit, utan också en framtidsbild.

Den förste föredragshållaren, rektor Erik Forslid, hade format sitt anförande till ett äreminne över Skånska Brandkärsförbundets 50-åriga verksamhet. Han framhöll bl. a., att bakom det moderna brandväsende, som Skåne i dag äger, kan man, framför allt när det gäller landsbygden, spåra resultaten av förbundets initiativ och dess outtröttliga arbete för att skapa ett brandförsvär i provinsen. Rektor Forslid passade även tillfället på ur ett känt uppslagsverk citera: "År 1912 ombildades Skånska Brandkärsförbundet till Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkårer"! Hans

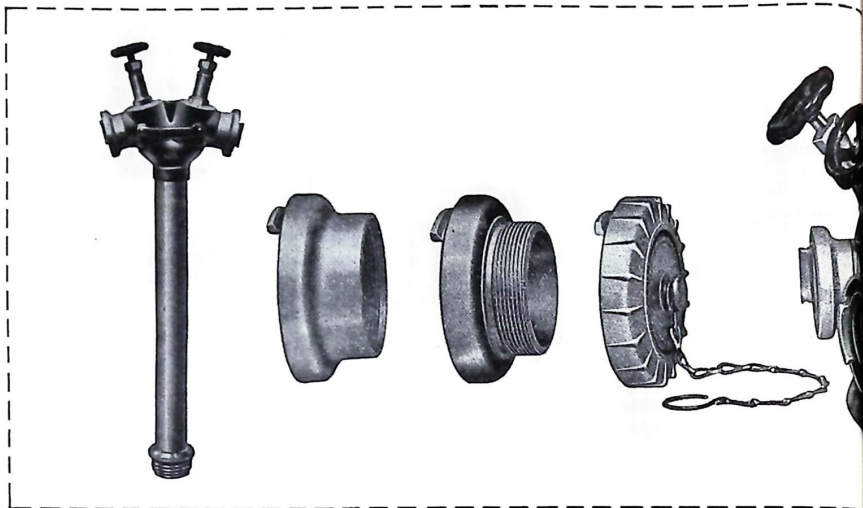
anförande formade sig även till en varm hyllning åt dels förbundets initiativtagare, fanjunkare S. A. Dencker, dels eldsjälén, rektor Gustaf Eliasson, "en man, som ville mycket, som kunde mycket och gjorde mycket".

Riksbrandinspektören Ingvar Strömdahl riktade så i sitt anförande blicken framåt, när han tecknade en bild av hur det framtida svenska brandförsvaret kan komma att gestalta sig. (Anförandet kommer att införas här.)

Så blev det hyllningar i mängd. Landshövding Nordenstam tackade Skånska Brandkärsförbundet för samhällsgagnelig verksamhet och skicklig ledning, och överlämnade en minnegåva från Riksförbundet. Många gratulanter följde, innan deltagarna kunde bänka sig till en gemensam måltid i Akademiska Föreningens stora sal. "Det skall inte bli några tal, här skall vi bara ha det trevligt", sade landshövding Widell, när han hälsade välkommen till bords. Och trevligt var det, och en tjugio avslutning på ett i allt perfekt upplagt och genomfört 50-årsfirande av landets äldsta brandkärsförbund. Den största blomman till tack härför är det helt visst anledning att räkna till konsulentén Folke Rosenberg.

Eé.

AHA går vidare med PRESSAL-

Med PRESSAL-kopplingen, varmsmid i lättmetall skapas förutsättning att framställa funktionsduglig brandarmatur helt i lättmetall: med PRESSAL-kopplingsdelar på anslutningarna. AHA har byggt vidare på PRESSAL-kopplingen och presenterar nu efter omfattande konstruktionsarbeten topp-produkter i lättmetall — som i vikt, i hantering, i styrka, i alla avseenden är överlägsna dem i mässing.

PRESSAL-kvaliteten återfinns Ni inte bara i kopplingsdelarna — alla väsentliga detaljer är varmsmid i samma starka legering som PRESSAL-kopplingen — och gjutgödet i ventilhusen är prövat som det bästa för sitt ändamål. Alla detaljer är härdade och korrosionsskyddade genom eloxering, utprovad att motstå ogynnsamma förhållanden, t. ex. saltvatten. PRESSAL-armaturen är underhållsfri genom sin ytbehandling. Den har dessutom tilltalande former och färger. All PRESSAL-armatur har stand. 63 mm normalanslutning. Prov- och arbetstryck enl. SMS.

Med PRESSAL-programmet har brandarmatur i lättmetall nått sin fulländning — det föreligger alltså inga skäl att fortsätta med tungmetaller — och ofta lönar det sig att

byta ut gamla slangkopplingar, lock etc. PRESSAL-armaturen lagerföres och kan i regel erhållas omgående.

PRESSAL brandposthuvud. Smidda överdelar och dragna spindlar är oömma och ger lätt spindelgång. Gedigen godstjocklek även i röret. Inkapslade sätespackningar av syntetiskt gummi. Med AHA-rattlar av stålplåt, formpressade för bekvämt och effektivt grepp — kan inte slås manöverodugliga. Underhållsfri ytbehandling. Fotskruv av lättmetall med normalgänga (3 g/1"). Kan även levereras med bajonettkoppling eller ögonblickshylsa. Självdränerande, frostsäkra ventiler. Utförande enligt SMS 1161. AHA 431. Vikt ca 5,0 kg.

PRESSAL kopplingsdelar. Helt varmsmid. Perfekta gängor. Finnes i fyra utföranden:

inv. gänga R 2 1/2":	AHA 434-63	SMS 1157
" R 2":	AHA 434-63 X R2"	
utv. gänga R 2 1/2":	AHA 435-63	SMS 1158
" R 2":	AHA 435-63 X R2"	

Vikt ca 0,25 kg.

Programmet i lättmetall

PRESSAL lock. Helt varmsmitt. Ny formgivning för säkert grepp. Lekande mutter. Färnicklad, stark mässingkedja. Kopplas utan korrosionsrisk till mässing. SMS 1175. AHA 436-63. Vikt ca 0,30 kg.

PRESSAL grenrör. Smidda överdelar och dragna spindlar är oömma och ger lätt spindelgång. Inkapslade sätespackningar av syntetiskt gummi. Med AHA-rattar av stålplåt, formpressade för bekvämt och effektivt grepp — kan inte slås manövrerodugliga. Alla detaljer i lättmetall utom slanguttaget. Underhållsfri ytbehandling. Gediget gods och stark fotplatta. Självdränerande, och med alla fyra ventilerna frostsäkra. Bärhandtaget i tyngdcentrum medför lätt hantering. Försedd med två utlag för smalslang. Utförande helt enligt gällande förslag till svensk standard. AHA 438. Vikt ca 6,5 kg.

PRESSAL sugslangkoppling. Helt av lättmetall, muttern varmsmidd. Korrosionsskyddad. Slanghylsornas ansli.-diam. 58 mm — passar inv. 51 mm sugslang med utvidgade ändar. Specialgånga med 72 mm diam. och 5 mm stigning. Utfö-

rande enligt gällande förslag till svensk standard. AHA 439. Vikt ca 0,55 kg.

PRESSAL övergångskoppling från 63 mm normal till klo-
koppling. Helt varmsmidd. Ny formgivning för säkert grepp. Lekande mutter. Kopplas utan korrosionsrisk till mässing. SMS 1181. AHA 444. Vikt ca 0,40 kg.

PRESSAL brandslangkoppling. Genom sin höga kvalitet och fulländade utformning har PRESSAL-kopplingen befest sin ställning som den bästa brandslangkopplingen. Stora antal är sedan flera år i bruk överallt i landet. Den har hållit vad den lovat. Oförstörbar i praktiskt bruk. Korrosionsfri.

SMS 1150	AHA 433-63	vikt 0,9 kg
SMS 1154	-63×51	„ 0,9 „
SMS 1155	-63×76	„ 1,1 „

Landets ledande brandarmaturgrossister erbjuder Er nu det större PRESSAL-programmet — ring Er grossist i dag!

ANDERSSONS I LJUNG

A. H. Andersson & Co. AB • Ljung • tel. Herrljunga 503 40

Ur utländska brandtidskrifter

County Councils Gazette, oktober 1958 refererar en undersökning om soteldarna i Storbritannien. 1957 var hela antalet bränder 108.000 varav soteldarna ganska exakt hälften: 54.000. Ett stort antal av dessa har inträffat inom 3 månader efter sotning, varför orsaken till soteldarna inte gärna synes kunna bero enbart på underlåtenhet att sota. Sotfickor på kanter och avsatser i närheten av eldstaden, relativt lättåtkomliga även mellan sotar-besöken, synas spela en stor roll för uppkomsten. De flesta soteldarna inträffar när eldstaden först tages i bruk efter ett uppehåll i eldningen, endast 19 % under kontinuerlig eldning, som snarast synes minska soteldsfaran, åtminstone vid den i England vanliga kol-eldningen.

Den engelska *Fire* för december 1958 och januari 1959 ägnar i flera sammanhang åtskilligt utrymme åt önskvärdheten av utvidgad varselmärkning, såväl inom industrierna som inte minst vid transporter. Antalet brand- och explosionsfarliga kemikalier växer ju dag från dag. Störbränderna inom industrien, som svarar för huvudparten av skadorna och många människoliv, beror till stor del på bristfälliga försiktighetsmått. Särskilt vid transporter synes det relativt ofta förekomma, att olämpliga släckningsmetoder och -medel kommer till användning på grund av bristande eller t. o. m. felaktiga upplysningar om den brinnande varan. *Fire* återger också ett par notiser från USA, där saken tycks vara minst lika aktuell. (Det kan ju i sammanhanget erinras om t. ex. magnesiumbranden i Sundbyberg 1956, som kostade ett par människoliv och orsakade stora skador genom att en förman använda olämpligt släckningsmedel, vilket kunde ha undvikits, om denne eller företagsledningen haft tillfälle att t. ex. taga del av en artikel i *Brandkärstidskrift* någon månad tidigare.)

I *Fire News* no. 476 från NFPA, USA, förekommer en notis om betongglas. Dessa glasblock har fått relativt stor användning i modern arkitektur och har medfört åtskilliga fall av brandtillbud på grund av optiskt olämplig utformning med linsverkan på solstrålningen. Underwriters Laboratories har därför numera en lista på godkända fabriker.

Den engelska *IFE Quarterly* fortsätter med septembernumret sin serie av supplement ang. brandfaror i industrier med färgfabrikation, varv, och tillverkning av matbestick. Numret innehåller också en artikel av prof. T. F. Wall, universitetet i Sheffield, om elektriciteten som brandorsak. Utöver mera kända saker framhålls bl. a., att en enkelledare för växelström — men däremot icke dubbelledare, och aldrig

likström — i omgivande metall åstadkommer kryptströmmar och brandfarlig upphettning. Vidare att en låga påverkas av ett magnetfält, så att den mellan polerna brinner horisontellt i stället för vertikalt.

I den finska *Meddelanden från Industri-Brand*, No. 185, december 1958 fortsätter en värdefull serie: "Brandkemin och den kemiska tryggheten", som började i april 1954, No. 171, av O. J. Komppa, ett väldisponerat kompendium, som man kan hoppas skall bli tillgängligt i särtryck.

Den amerikanska *NFPA Quarterly*, oktober 1958, refererar en ny stor oljebrand: Signal Hill Kalifornien. En tank, halvfyllt med 5 milj. liter het olja, i vilken antagligen vatten pumpats in av misstag, exploderade och det brinnande oljeskummet flöt ut i en 1—0.5 m tjock ström med en hastighet av ett par m pr sekund och dödade 2 personer. Denna brand släcktes på en halvtimme, men de sekundära bränderna först efter 4 dagar och med en skada på \$ 9.000.000.

Leksaks- och hemgjorda "rymdraketter" är på modet i USA och kommer väl även hit. Under 6 veckor dödades 4 och skadades mer eller mindre allvarligt 84 ungdomar; 7 blev blinda.

Tyger av syntetiska fibrer är som bekant mindre brandfarliga än t. ex. bomull. Numera har ju syntetfibern i stor utsträckning börjat användas som inslag. Ett sådant tyg blir ungefär lika brandfarligt som enbart naturfibern, och det har visat sig att det gärna orsakar betydligt svårare brännskador genom den heta, smälta syntetfibern.

I början av 1950-talet uppfann Glendinning och MacLennan i England en metod, närmast avsedd att stoppa explosioner i flygplans bränsletankar, bestående av detektor och behållare med släckningsmedel, som på 0.06 sek. släcker den tändande gnistan innan tryckväg hunnit bildas. Tekniken har sedermera utvecklats för industrier o. dyl. i England av Gravinger Mfg Co och i USA av Fenwal Inc. Även om bland explosionsskadorna dammexplosioner intar en relativt blygsam plats, orsakar de dock årligen i USA mängmiljonsskador. Damm från säd, mjöl och stärke kommer i första rummet, därefter trädamn.

Den tyska *VDFB Zeitschrift*, november 1958, refererar en serie provningsanstalten i Karlsruhe för att konstatera, hur alla olika slags plaster förhåller sig vid brand. Sammanfattningsvis konstaterar man emellertid, att det knappast går att uppställa några regler, enär saken mera än på själva

Ny maskinstege

Anskaffandet av en andra maskinstege till en stad är icke särskilt märkligt i och för sig. Hälsingborg har emellertid e-hållit en 37 + 2 m. stega och därför kan några rader vara befogade.

Chassiet är av märket Scania Vabis typ L 7150 med 12 tons totalvikt. Motorn är en dieselmotor med 150 hkr. effekt vid 2200 varv/min. Växellådan med fem växlar är synkroniserad.

Stegmaskineriet är en Magirus-produkt med typ nr. DL 37. Stegdelarnas antal är fem. Montering av manöverslang och strålrör har gjorts på översta stegdelen så att vattengivning via centrumrulle lätt kan ske. Normalt följer slang icke med upp då stegen reses utan kopplas till endast då vattengivning önskas över stegen. (Bild 1).

Diskussioner har förts om olika stegstorlekar lämplighet och den höjd på vilken man kan utföra praktiskt arbete. Därvid har nämnts 22—26 m. För eget vidkommande anser jag att man med för låg stega riskerar att icke kunna utföra ett nödvändigt räddningsarbete på höjder 30—35 m. En större stega är dessutom stabilare än DL 30 + 2 m. typen vid arbeten på samma höjdnivåer.

Tilläggs kan att före beställningen av stegen företogs en del prov rörande svängningsradier m. m. eftersom Hälsingborg i likhet med en del andra städer har några relativt trånga gator. Den nya stegen kan dock passera samtliga.

Holger Rosencrantz.

materialet beror på dess volym och utformning samt den tillförda värmemängden.

Den franska *Protection Civile* för november och december 1958 innehåller dels ett par utförliga artiklar om atomkraftens fredliga användning och därmed förbundna risker, dels redogörelser för fyra stora oljebränder i augusti 1958, vid Marseilles, Narbonne, Toulouse och Rouen, i samtliga fall mordbrand av terrorister från Alger. Branden vid Marseilles var av sådana proportioner, att ett 10.000-tal personer måste evakueras från närliggande stadsdelar. Vidare refereras fem nya tyska böcker om bombardemangen av Würzburg, Braunschweig, Nürnberg, Essen och Dortmund under kriget. Boken om Braunschweig går mest in på brandkärsinsatsen och har därför största intresset i detta sammanhang. Staden hade 223.000 invånare och en hel del industri. En del invånare hade evakuerats på ett tidigt stadium och skyddsrum fanns för maximum 100.000. Ungefär 50 % av bostäderna och 50 % av industrien förstördes. Antalet brandbomber var ungefär 150 gånger så många som sprängbombarna. I vissa delar

av staden kunde man räkna ungefär 1 brandbomb per m². Brandstyrkorna uppgick till ca 4.500 man mot ca 1.000 man civilförsvaret i övrigt. Eldstormen var besvärlig. Vindstyrkan kunde vara sådan att bord, stolar o. dyl. flög omkring, och vinden svängde och kastade oupphörligt. Trots hettan kunde man emellertid tränga fram bakom en vattenridå från slangarna och rädda de i skyddsrummen innestängda, så att antalet dödsfall inskränkte sig till 2.900. Inga brandmän dödades, men ett hundratal skadades.

Beträffande taktiken och ledningen brast åtskilligt, enär brandstyrkorna var sammandragna från olika håll. 36.000 m slang användes, varav betydligt mer än 1/3 förstördes, trots att man sökte skydda slangen genom nedgrävning och övertäckning. Vatten fanns emellertid, då staden ligger vid en flod. Annan släckningsmateriel än slang skadades förvånansvärt litet, med undantag av bilringarna, som blev illa åtgångna av hettan och spillror med skarpa kanter. Brännskadorna hos brandstyrkorna inskränkte sig i allmänhet till händer, hår och ansikte, i övrigt skyddade ylleuniformerna bra.

B. Orre.

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1957

9. (Dnr 104/1957 Inr.-dep.)

Ang. föreläggande att vidtaga brandskyddsåtgärder.

Enligt protokoll över den 3/5 1956 förrättad brandsyn inom den C. J. Eriksson tillhöriga fastigheten Sturegatan 15 i Västerås beslöt *brandsynförrättaren* förelägga klaganden att omedelbart bortflytta en i portgången till fastigheten garagerad bil. Sedan v. brandchefen i staden i skrivelse den 18/5 1956 anmält, att klaganden icke fullgjort föreläggandet, prövade *länsstyrelsen i Västmanlands län*, resolution den 8/6 1956, med stöd av 12 § brandstadgan skiligt meddela förbud för klaganden, vid vite av 100 kr, att hava bil uppställd i portgången till ovannämnda fastighet. *Regeringsrätten*: ej ändring.

10. (Dnr 175/1957 Inr.-dep.)

Ang. tillstånd att driva hotellrörelse.

Hos *länsstyrelsen i Kalmar län* anhöll G. G. Pettersson om tillstånd att bedriva hotellrörelse i en lägenhet med 7 sovrum, belägen i 4:e våningen i en å fastigheten kv. Trasten nr 1 i Vimmerby uppförd byggnad. *Länsstyrelsen*, resolution den 2/2 1955: Enär handlingarna utvisa, att hotellet skall inrymmas i 4:e våningen i byggnaden, som är uppförd med brandsäkra ytterväggar, men, vad avser de 2 översta våningarna, med övriga bärande väggar av plank och med mellanbottnar endast brandhårdigt beklädda, alltså och då, jämlikt 7 § 1 st, jämfört med 33 § 1 mom stadgan ang. hotell- och pensionatörelse, hotell eller pensionat icke får inrättas i sådan byggnad, finner *länsstyrelsen* ansökningen lagligen icke kunna bifallas. I en den 4/5 1956 till inrikesdepartementet inkommen ansökan anhöll sökanden, att *Kungl. Maj:t* måtte upptaga ärendet till prövning, oaktat tiden för anförande av besvär mot *länsstyrelsens* resolution utgått, samt att, därest denna ansökan skulle bifallas, det sökte tillståndet måtte beviljas honom. *Riksbrandinspektören* har enligt utlåtande i ärendet funnit ifrågovarande byggnad vara så beskafad som jämlikt 7 § 1 st nämnda stadga erfordras för att hotell må inrättas i vilken våning som helst i byggnaden. *Regeringsrätten* lämnade ansökningen utan bifall, men förklarade det vara sökanden obehaget att med stöd av riksbrandinspektörens yttrande ånyo hos *länsstyrelsen* göra ansökan om tillstånd att bedriva ifrågovarande hotellrörelse.

11. (Dnr 190/1957 Inr.-dep.)

Ang. föreläggande att vidtaga brandskyddsåtgärder.

Enligt protokoll den 26/6 1956 över en den 16/4 1956 förrättad brandsyn inom fastigheten "Folkets Hus" i kv. Valhall i Hultsfreds köping förelades *Byggnadsföreningen Haga u. p. a.* såsom ägare av fastigheten, såvitt nu är i fråga, att senast den 1/9 1956 i en inom fastigheten befintlig teaterlokal *dels* eldskyddsimpregnera ridå och kulisser, *dels* på scenen uppsätta brandskåp med anslutning till brand-

kåren, *dels* också, för att ev. orkestrar skulle kunna placeras framför scenen, anordna ytterligare en reservutgång. *Länsstyrelsen i Kalmar län*, där föreningen häröver anförde besvär med yrkande att föreläggandet måtte upplivas, resolution den 3/4 1957 fann ej skäl göra ändring i klandrade beslutet, dock att den tid, före vilken ifrågovarande åtgärder skulle vara vidtagna, bestämdes till den 1/10 1957. *Regeringsrätten*: ej ändring, dock att den dag, före vilken ifrågovarande åtgärder skulle vara vidtagna, bestämdes till den 1/4 1958.

12. (Dnr 224/1957 Inr.-dep.)

Ang. klander av brandstyrelsens beslut.

Vid sammanträde den 31/7 1956 beslöt *brandstyrelsen i Växjö* att inköpa ett chassi till en brandbil från Axel Davidssons Bil Aktiebolag i staden. Häröver anförde *Dahlbergs Bilaktiebolag* besvär hos *länsstyrelsen i Kronobergs län* och androg därvid i huvudsak följande: I *brandstyrelsens* behandling av ifrågovarande ärende hade deltagit ledamoten I. Hultgren, vilken enligt klagandens mening vore jävig. Hultgren vore sedan omkring 25 år tillbaka anställd hos Axel Davidssons Bil Aktiebolag och innehade en ledande befattning inom bolaget. På grund härav kunde Hultgren ej anses vara opartisk vid behandling av ärendet. Därest Hultgren ej deltagit i omröstningen i *styrelsen*, hade beslutet blivit ett chassi inköpts från klaganden. *Länsstyrelsen*, resolution den 17/9 1956: Enär Hultgren icke på grund av de av klaganden åberopade omständigheterna kan anses ha varit jävig att deltaga i behandlingen av ifrågovarande ärende, lämnar *länsstyrelsen* besvären utan bifall. *Regeringsrätten*: ej ändring.

13. (Dnr 116/1957 Kom.-dep.)

Ang. skyldighet att borttaga byggnad.

Till byggnadsnämnden i Malmö anmälde byggnadsinspektören i staden att *K. Isberg* tillhöriga tomten nr 1 i kv. 37 Biet i Malmö utan byggnadslov uppförts ett garage på ett avstånd av 2,25 m från ett bostadshus å tomtens samt att byggnadens inre vägg- och taktytor ej vore brandhårdigt beklädda. Sedan *byggnadsnämnden* den 28/4 1954 förelagt klaganden att före den 1/1 1955 hava borttagit ifrågovarande utan lov uppförda garage, avslog *byggnadsnämnden* den 11/1 1955 en av klaganden gjord ansökan om uppskov under år 1955 med rivningen av byggnaden. *Länsstyrelsen i Malmöhus län*, där klaganden anförde besvär över sistnämnda beslut, utslag den 16/4 1955, fann ej skäl göra ändring i byggnadsnämndens överklagade beslut, dock att den tid, före vilken byggnaden skulle hava borttagits, bestämdes till den 1/7 1955. I de underställda besvären yrkade klaganden att erhålla rätt att bibehålla byggnaden jämväl under år 1955. *Regeringsrätten*: Enär den i de underställda besvären yrkade tiden för byggnadens bibehållande numera gått till ända, finner *regerringrätten* besvären ej föranleda vidare yttrande.

Stig G. Holmberg.

Slangkärra till tankbil

Redaktören har vid flera tillfällen efterlyst artiklar om "hemmagjorda" redskap. Att sådana artiklar onekligen kan ha sitt värde, har jag personligen erfarit. Därest kolleger får möjlighet att taga del av hemmagjorda konstruktioner — om aldrig så små — kan detta bidra till att den nödvändiga och relativt tröga utvecklingen av tekniska hjälpmedel för brandförsvaret påskyndas. Den ena idén föder som regel den andra och "många bäckar små"

Vid Falköpings brandkår har en del idéer om förbättrad materiel framkommit — idéer om kläckta av såväl brandbefäl som brandmän. En av dessa är slangkärnan.

En kärna för utläggning av slang är inget ovanligt och finns naturligtvis vid många brandkårer. Det är dock som regel förenat med vissa svårigheter att placera kärnan på lämpligt sätt. På en del brandbilar har kärnan t. o. m. fått hänga utanpå bilen — kanske på sådant sätt att den hindrar annan materiel.

Hjulet uppfanns ju för många år sedan. Det måste då vara på sin plats att utnyttja hjulet för transport av tyngre materiel, inte bara till brandplatsen utan också på densamma. Förverkligandet av denna uppfattning på en av våra bilmotorsprutor (tankbilen) var inte så lätt. Det enda utrymme, som inte — enligt min mening — var välutnyttjat var det fack, som var avsett för reservhjulet. Detta plockades bort och efter många mätningar kunde slutligen konstateras att utrymmet mycket väl kunde rymma en slangkärna — utan hjul! Från Borås inhämtades emellertid uppgift om att brandkåren där löst detta problem (!), och efter mycket experimenterande kunde kärnan förses med lämpliga "landningsställ", som automatiskt fälles ned och låses, när kärnan drages

Bild 2.

fram (bild 1). Kärnan rymmer 120 m $2\frac{1}{2}$ " slang. Brandposthuvud och nyckel får inte plats, men dessa redskap placerades i ett angränsande utrymme. Idén om draghandtagets "utfällning" är hämtat från en barnvagn. På handtaget placeras brandposthuvudet (bild 2). På brandplatsen åligger det pumpskötaren — chauffören — att utan särskild order färdigställa kärnan samt att koppla slangens för vattenförsörjning till pumpen.

Vid tillfällen då personalbristen är stor — och det är vanligt vid mindre kårer — måste pumpskötaren själv t. o. m. klara vattenförsörjningen från närmaste brandpost. Således måste han under en kort stund lämna pumpen utan tillsyn, vilket kan medföra nya problem. Vi kommer emellertid aldrig ifrån det faktum, att man vid små yrkeskårer är tvingad taga sådana risker. När så kärnan är tom, fylls den snabbt åter med ytterligare 120 m slang, förvarad i tre stycken slanglådor. Vår kärna har kommit till användning vid varje brand av större omfattning, och problemet med tankbilens vattenförsörjning har härigenom avsevärt minskats.

Huruvida denna lilla kärna är något att taga efter får naturligtvis resp. brandkår avgöra. Jag anser i alla fall att redaktörens begäran om beskrivning av "hemmagjorda" redskap och utrustningsdetaljer borde tillgodoses i allt större utsträckning. En serie av sådana artiklar skulle säkert hälsas med tillfredsställelse.

Sven Holmberg

Fatta alltså pennan och låt Red få en beskrivning — gärna med bild eller skiss — över den eller de egna konstruktioner, som Ni har vid Er kår. Insänd den beskrivningen snarast under adress Brandkärstidskrift, S. Promenaden 46, Norrköping.

Bild 1.

Bränder kring sekelskiftet

Teaterbranden i Chicago.

För en tid sedan fick jag i uppdrag att för en brandkårs räkning, i samband med utgivandet av en minneskrift, utföra en del forskningsarbete i tidningsarkivet. Härvid kunde jag inte undgå, att taga del av de realistiska skildringar de gulnade tidningarna innehöll från teaterbranden i Chicago och stadsbranden i Alösund. På den tiden hade pressen inte så gott om stoff och nyhetsmaterial av lokalkaraktär som i våra dagar, och man sparade inte på utrymmet när man under jättestora rubriker skildrade de förödande bränderna. Om teaterbranden i Chicago, vilken inträffade på årets näst sista dag 1903, kan vi läsa följande:

Från den fruktansvärda branden i Chicago, som i fråga om offrens antal och fasanfulla scener lämnar både Ringteaterbranden i Wien och Opera Comiques brand i Paris långt bakom sig, kan vi lämna följande.

Irokesteatern är belägen i Chicagos centrum. Den matiné, vid vilken elden utbröt, var besökt huvudsakligen av unga människor och barn. Man uppförde den praktfullt utstyrd pantomimen "Riddare Blåskägg", och 1.700 personer voro närvarande vid föreställningen.

I andra akten användes kalciumljus, vilket framkallade människens illustration, och kulisserna fattade eld. Dessa angreps våldsamt och oerhört plötsligt och stod med ens i ljusan låga. Paniken blev ögonblicklig och publiken stormade mot alla utgångar, varvid fruktansvärda scener utspelades. Brandkåren, som ögonblickligen infann sig, lyckades dock rädda många undan lågorna. Polisofficerare med rökmasker för ansiktet inträngde modigt i salen, där de, isynnerhet på översta galleri, funno högar av lik. Däremot tycktes parkettpubliken i de flest fall ha lyckats rädda sig. Elden spred sig oerhört hastigt och kvinnor och barn trampades ihjäl i massor. Närmast utgångarna stodo liken packade i upprätt ställning. De olyckliga hade varken kunnat komma fram eller tillbaka. Synen av dessa krossade och kvävda samt förkolnade var ohygglig.

Det visade sig, att människor med behärskning räddat sig i stort antal. De flesta av teaterns förnämsta skådespelare räddade sig, men däremot omkommo nästan alla statister och korister. Många kastade sig ut från korridoröfönstren, varvid några

räddade sig i brandmanskapets räddningsnät, men de flesta slogs ihjäl.

En bidragande orsak till att olyckan fick så stor omfattning var att strax vid brandens utbrott exploderade två gasreservoarer, varigenom en hel del människor dödades.

Liken, närmare 500, fördes efterhand till de offentliga bårhusen, som överfylldes. Här och där i vestibulen utspelades förfärliga och obeskrivliga scener, då mödrar kommo för att söka sina barn bland offren. Bland de omkomna funnos även ett stort antal svenskar.

Skyddsridån fungerade ej.

Skyddsridån var av asbest — en ny uppfinning på teaterteknikens område — men detta bidrog mycket till olyckans omfång eftersom denna blev sittande halvvägs, då den skulle nedfyras. Härigenom uppstod starkt luftdrag, som bidrog till att med stor hastighet föra elden ut över parketten.

Hela katastrofen tog en tid av blott 10 min. Trots polisens ansträngningar att upprätthålla ordning, trängde sig en del av Chicagos allra lägsta pöbel fram, skenbart för att delta i räddningsarbetet, men i verkligheten visade det sig att dessa började plundra döda och sårade på pengar och värdesaker.

Med anledning av branden ingår telegram, att borgmästaren i Chicago har låtit befalla att 19 av stadens teatrar skola stängas, därför att man där ej velat vidtaga nödiga åtgärder till åskådarnas säkerhet.

Tisdagen den 5 januari 1904 meddelar tidningen "Newyork World", att häktningsorder utfärdats mot Irokesteaterns ägare, Douis och Bawed, samt mot teaterns byggmästare William.

Rörande uppkomsten av branden svävar man fortfarande i okunnighet, heter det i ett telegram på lördagen. Teaterns direktör Dawis, påstår bestämt, att en kalciumexplosion sprängde glastaket över scenen, varigenom ett våldsamt luftdrag framkallades, vilket åter hade den verkan att det fick asbestridån att bukta sig utåt, så att den icke kunde gå ned. Flera av skådespelarna grepo resolut tag i ridån, och försökte förgäves att draga ned densamma men måste till slut fly lågorna.

Arkitekten förklarade, att han, innan han ingav ritning till byggnaden, hade studerat beskrivningen på alla de teaterbränder, som ägt rum de senaste

VID NÖDLÄGE

Ring **90 000** begär

Brandlarm
Ambulans
Polislarm

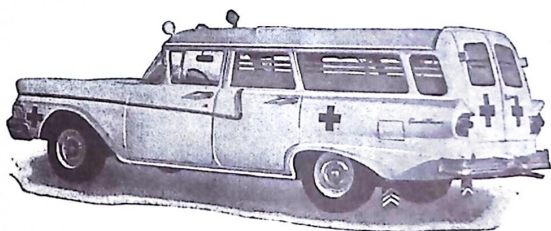
Detta för **Brandkåre**na högaktuella anslag blir efter **plastinbakning** en verkligt hållfast och ändamålsenlig skylt.

Vi tillverkar alla slags skyltar på beställning. Även i mindre serier.

INTERPLAST AB

Skönviksvägen 275, Bandhagen
Tel.: Stockholm 86 74 16 - 47 64 16

Vi bygger specialfordon för alla transporter — epidemi- och olycksfallsambulanser.

En ambulans från LIC — är alltid fullt utrustad.

Begär offert.

LANDSTINGENS INKÖPSCENTRAL

Bilavdelningen
SOLNA Tel 82 02 00

Malmö störst och värst

Dystra byggnadstendenser.

Efter framställning av stadsfullmäktige i Malmö har Kungl. Maj:t den 27 februari i år fastställt ett förslag till ändring av stadsplanen för kvarteret Kronprinsen m. m. i Malmö, innebärande att därstädes må uppföras ett *bostads*hus med planmåten c:a 15 × 66 meter och en höjd från marken av 73 meter. Det avses inrymma 25 våningar. Omkring den rektangulära gårdsöverbyggnaden grupperar sig i övrigt två husblock i 6 våningar och två i 10 våningar. De båda 10-våningshusens längdmått uppgår till c:a 130 och 150 meter. Bebyggelsen har beräknats inrymma c:a 2.500 boende, varav c:a 1.000 i 25-våningshuset.

Kungl. Byggnadsstyrelsen hade — liksom också Kungl. Bostadsstyrelsen — i underdånigt utlåtande bestämt *avstyrkt* fastställelse av förslaget och därvid framfört många och starka skäl härför. Ur brandskyddssynpunkt anförde Byggnadsstyrelsen följande:

"Med hänsyn till de betydligt ökade risker för de boendes säkerhet vid eldfara som höghusbyggandet medför har byggnadsstyrelsen i samråd med statens brandsinspektion utfärdat särskilda anvisningar angående utrymningsvägar m. m. i höga bostadshus (Kbstns meddelanden 1957: 3), vilka här biläggas. Riksbrandinspektören, med vilken byggnadsstyrelsen under hand samrätt i detta planärende, har emellertid

ären, och att Irokesteatern — såsom tidigare från annat håll betonats — var konstruerad just med detta mål för ögonen, att undgå allt som kunde framkalla en katastrof av de slag, som just hänt.

Ridån var förfalskad.

Anledningen, skriver tidningarna den 8 januari, varför asbestridån inte fungerade, var den att ridån var förfalskad. Denna ridå, som skulle lämna den tätt packade publiken säkerhet mot eldfara genom att bilda ett brandfritt skydd mellan scenen och åskådarplatserna, brann i ljusan låga, så snart den nåddes av elden.

Och även reservutgångarna voro falska. Den skräckslagna publiken bröt ned dörrarna för att rädda sig genom öppningarna, men de som kommo igenom funno att trapporna inte byggts färdiga.

Givetvis gav katastrofen anledning till eftertanke över huru det var beskaffat med säkerheten vid våra svenska teatrar. Och den 9 januari kunde man läsa att ett flertal teatrar efter besiktning förbjudits att användas. En av de första teatrarorna som drabbades av avstängning var teatern i Norrköping, där polis-kammaren, efter verkställd besiktning, förbjöd teaterns användning tills åtgärder vidtagits för publikens säkerhet.

Dåliga tider för teaterdirektörer.

Fredagen den 15 januari kunde man läsa i dagspressen att det blivit dåliga tider för herrar teater-

direktörer. På denna tid gavs det prima föreställningar och sällskap kunde oftast köra en pjäs i månader även i våra mindre städer. Sälunda blev avstängningen en olägenhet följd av förluster och kostnader. Rena katastrofen blev det för den tidens mest kände ambulerande teaterdirektör, Hj Selander, som med sina resande sällskap skulle alternaterat på såväl Kristianstad, Uddevalla som Norrköpings teatrar, som alla drabbats av föreställningsförbud.

Spekulationer i nöjesbranschen.

Avstängningen av landets teatrar gav givetvis en extra chans åt andra, som spekulerade inom nöjesbranschen, och när inget annat bjöds kunde man locka folk att åse filmförevisning, som just var i rena experimentstadiet. Föreställningarna gavs i regel i städernas eller samhällenas godtemplatssalar. Och låt oss som avslutning saxa följande annons från en daglig tidning.

"Svensk-Amerikanska Kinematograf-Teatern under ledning av bröderna Goos och kapellmästaren och kompositören Sverre Wilkens. Nyhets och premiärprogram hela veckan med början kl. 8.15 e. m. STOR GALAFÖRESTÄLLNING AV LEVANDE BILDER

framställda medelst 2 st Elektro-Biograf-Kinomatografer (fransk förbättring av Edisons kinomatografer). Maskiner, scenerier, dekorationer och tillbehör äro levererade av Pathe Frères i Paris. Nu senast föreställning i x-stad i över en hel månad."

B. Alvald.

framhållit att brandskyddets experter bl. a. med hänsyn till nya utländska erfarenheter anser att man, även med de skyddsåtgärder som sagda anvisningar anbefaller, måste betrakta bostadshöghusen redan med de våningsantal till vilka dessa hittills utförts — i Malmö högst 15 våningar — såsom en form av bebyggelsen där man alltid kan ha att vänta allvarliga komplikationer. Även har understrukits att faran för de boende växer i den mån antalet våningar ökas. Från experthåll i USA har vitsordats att man där, av bl. a. brandförsvarskäl men även ekonomiska skäl, kommit till uppfattningen att man, då det gäller bostadshus, icke bör överskrida en höjd av 15—20 våningar samt att de bostadshöghusen som för närvarande är under uppförande på Manhattan i New York har en höjd av omkring 17 våningar. Mot bakgrunden av de senare årens erfarenheter såväl i Sverige som i utlandet har byggnadsstyrelsen i samråd med statens brandinspektion funnit det nödvändigt att i vissa avseenden närmare precisera samt revidera och komplettera anvisningarna. Hittillsvarande överläggningar har givit vid handen att man därvid bl. a. bör precisera maximala våningsytan per trapphus samt reglera konstruktionen av byggnadsytterväggar.

Anvisningarna utgör vissa allmänna råd till byggnadsnämnderna och är givetvis ej tillämpliga för eller uppgjorda med tanke på så extrema höghus som ett bostadshus i 25 våningar, vilket våningsantal ännu aldrig förekommit för bostäder i Sverige. När anvisningarna utgavs väntade sig styrelsen sålunda icke att allt högre bostadshus skulle ifrågakomma. Tvärtom varnades för en sådan utveckling i de ovan nämnda anvisningarna angående flerfamiljshusens höjd, som samtidigt utfärdades.

En byggnadstyp med så stort antal bostadsvåningar som här fordrar enligt riksbrandinspektörens speciella åtgärder ur brandförsvarsynpunkt. I det aktuella fallet skulle det bli nödvändigt att begränsa våningsytan per trappplan till högst 350 m², vilket skulle innebära antingen att husets yta minskades eller att ett tredje tillkomme. Vidare torde det bli nödvändigt att utföra byggnadens ytterväggar i obrännbart material och att vidtaga särskilda brandskyddsåtgärder beträffande utförandet av fönsterbröstningar, väggpartier ovan fönstren samt fönsterkonstruktioner. Byggnadsstommen skulle, i varje fall beträffande de nedersta våningarna, behöva utföras i en högre brandteknisk klass än eljest skulle erfordras. För butiks- och lagervåningen såväl som för garaget måste ställas krav på installation av automatisk vattensprinkler. Även i vissa andra avseenden, såsom beträffande lägenhetsdörrar, skulle högre krav på

brandsäkerhet än eljest behöva ställas. Byggnadsstyrelsen vill därjämte i detta sammanhang framhålla att husets trappor skulle bli föga användbara i dagligt bruk — bl. a. torde det tidvis på grund av vindförhållandena möta svårigheter för barn att öppna trapphusens dörrar mot det fria. Ur allmän kommunikationssynpunkt torde det därför sannolikt bli nödvändigt att öka antalet hissar per trappa till tre i stället för två. Styrelsen vill understryka att här åsyftade, ur brandskydds- och allmän kommunikationssynpunkt erforderliga åtgärder självfallet måste återverka på produktions- och bostadskostnaderna på sådant sätt att det kan bli tveksamt om en byggnad av detta slag överhuvudtaget är ekonomiskt försvarligt."

Skall bebyggelse ske på sätt den fastställda stadsplanen medger är det nödvändigt att av riksbrandinspektören signalerade "speciella åtgärder ur brandförsvarsynpunkt" snarast fixeras. Vidare att dessa åtgärder bli av sådan omfattning att säkerhet för de i huset boendes liv kan garanteras vid brand.

Uniformeffekter
Föreningsmärken
Medaljer
Plaketter

C. C. Sporrang & Co.

Kungsgatan 17

Telefon 22 56 60

Box 70 60 Stockholm 7

Brandchefstjänsten

i Nässjö

kungöres härmed till ansökan ledig att tillträdas senast den 1 december 1959.

Begynnelselön enligt A 18, jämte beklädnadsersättning f. n. 528:— kronor per år.

Avgifter för befattningshavarens pensionering betalas av staden.

Önskar sökande få tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring för löneklassuppflyttning skall detta angivas i ansökan.

Befattningshavare är skyldig att emot fastställt hyra bebo anvisad tjänstebostad om 3 rum och kök och att underkasta sig gällande författnings- och reglementsbestämmelser samt de ändringar däri, som kunna komma att i vederbörlig ordning beslutas.

Kompetensfordringar enligt brandstadgans bestämmelser.

Ansökan ställd till brandstyrelsen och åtföljd av meritförteckning, betygssavskrifter samt de övriga handlingar sökande önskar åberopa skall vara brandstyrelsen tillhanda senast den 10 augusti 1959.

Närmare upplysningar lämnas av brandstyrelsens ordförande, tel. Nässjö 100 59.

Nässjö den 29 juni 1959.

Brandstyrelsen.

En tjänst som

Brandkapten

vid Göteborgs stads brandkår förklaras härmed till ansökan ledig.

Lön utgår enligt lönegrad A 21 med begynnelselön å 1.876 kronor per månad. Övriga villkor för tjänsten äro fastställda i reglementen.

Läkarbetyg avlämnas efter anfordran.

Sökanden skall innehava i gällande brandstadga för brandchef vid yrkesbrandkår föreskriven kompetens. Blivande innehavare av tjänsten är skyldig att ställa sig till efterrettelse stadens brandordning och övriga brandväsendet gällande föreskrifter.

Med tjänsten följer skyldighet att, därest drätselkammaren så beslutar, vara bosatt i anvisad tjänstebostad samt att för densamma erlagga i vederbörlig ordning fastställda hyra.

Sökande, som icke innehar anställning hos staden och önskar inplacering i högre löneklass än begynnelselöneklassen, skall anmäla detta i sin ansökan.

Ansökan till tjänsten, åtföljda av behörigen styrkt tjänsteförteckning och de övriga handlingar sökanden önskar åberopa, skola, ställas till Göteborgs drätselkammare, Norra Hamngatan 14, Göteborg C, vara ditt inkomna senast måndagen den 3 augusti 1959.

Göteborg den 17 juni 1959.

Drätselkammaren.

Notiser

Årsmöten.

29—30/8 Göteborgs och Bohus läns Brandkårsförbund i Marstrand.

Plastinbakning.

Ett område inom plastfabrikationen, som ej är så väl känt i många kretsar, är plastinbakning av tryck och trycksaker. Det användes huvudsakligen för skyltar, instruktioner, kartor, ritningar m. m., som önskas väl skyddade för olika slags påfrestringar. En plastinbakad produkt har mycket stor fuktbeständighet och dess temperaturresistens ligger mellan —60 och +80° C. Den har också visat sig väl motstå sådan åverkan som slag, stenkastning, brytning m. m.

Beträffande ljusäktheten hos en skylt med inbakad trycksak är denna mycket beroende av tryckfärgens ljusäkthet, då det material /astralon/ som användes, endast utestänger 2/3 av de blekande, ultraviolettera strålarna. Tryck kan ske med ljusståliga färger på en specialhårdad plast, som efter tryckningen övergutes av ett glasklart material. Texten blir här, liksom vid inbakning av trycksak, helt oåtkomligt inpressad i plasten.

För brandkårernas del kan man tänka sig användning av plastinbakade skyltar för anslag om sätt för brandkårens alarmering att uppsättas i fastigheter. Bl. a. lär Stockholms brandkår, enligt uppgift, ha börjat pröva uppsättning av sådana skyltar.

R. E. Litborn.

Ystads tornväktare hotas.

Ur DN saxa vi: "En göteborgare, fångvårdsassistent Bengt Steneroth, hyser dolska planer mot Ystads omskrivna tornväktare och har i en skrivelse till inrikesdepartementet begärt att 1748 års instruktion för tornväktare ska upphävas eller omarbetas. Han framhåller att byggningsbalkens 24:e kapitel om våld i by upphävdes genom nya brandlagen 1944. Tornväktarinstruktionen är bara en återstod från den tid då de kyrkliga myndigheterna skötte om brandförsvaret och har inget berättigande längre, tycker han i skrivelsen som nu gått på remiss till länsstyrelsen i Malmö. Man väntar att turistbasarna i Ystad kommer att slåss med näbbar och klor för att söka hålla traditionen vid liv. Visserligen kan man behålla tornväktarna åtminstone under turistsäsongen, även om instruktionen skulle upphävas, men lurblåsandet

Statens Brandinspektion

Litteratur

Meddelande 1959: 2

behandlar brandsläckning inom upplag (upplagsområden) ovan jord för eldfarlig olja.

Genom kungörelse den 7 februari 1958 (nr 46) skedde väsentliga förändringar i oljeförordningen. I anslutning härtill utfärdade kommerskollegium den 7/3 1958 (1958: Ser. A nr 3) anvisningar om inrättande av upplag av eldfarlig olja. Nu kommer i detta efterlängta meddelande anvisningar för anordningar för brandsläckning och vattenförsörjning inom större upplag (upplagsområden).

Efter en allmän inledning behandlas frågan om brandförsvarets dimensionering. Här lämnas några släckningstaktiska synpunkter och angelägenheten av organisations- och släckningsplaner (även nivåplaner) behandlas. Härtill lämnas en del värdefulla synpunkter på ansvars- och kostnadsfördelning upplagsägare — kommun, innan de viktiga detaljanvisningarna för brandsläckning och vattenförsörjning inom upplagen behandlas.

Ett antal förtydligande skisser och tabeller ingår som bilagor till det värdefulla meddelandet.

Sanitära anordningar på campingplatser m. m.

Kungl. Medicinalstyrelsen har i cirkulär till samtliga hälsovårdsnämnder i riket angående "sanitära anordningar på campingplatser m. m." den 9 mars 1959 bl. a. uttalat, att "avståndet mellan tältens vägar icke bör understiga 4 meter" samt att "vid en sådan tät uppställning av tält uppstår brandfara, varför vid områdets planering kontakt bör sökas med vederbörande brandmyndigheter". I detta sammanhang vill statens brandinspektion, med understyckande av vad medicinalstyrelsen sålunda uttalat, framhålla betydelsen av att campingområden på lämpligt sätt sektioneras i kvarter skilda från varandra medelst brandgator (parkstråk) samt att brandvattenförsörjningen beaktas. Vidare må erinras om att största försiktighet måste iakttagas på campingplatser vid tobaksrökning liksom eljest vid handhavande av eld. Anläggande av öppen eld bör vara förbjudet (undantag dock för spritkök eller motsvarande). Envar bör personligen vara ansvarig för den skada han kan vålla genom oförsiktighet med eld.

Handbuch der Feuer- und Explosionsgefahr Dr. Ernst von Schwartz.

Förlag: Feuerschutzverlag Ph. L. Jung, Eduard-Schmidstrasse 24, München 7, Tyskland.

Pris: 68: — DM. (c:a 92: — sv. kr.)

Rekvireras hos: Förlaget (lämpligen genom bokhandel).

"Schwartz handbok" har stått som det ojämförligt främsta brandtekniska verket även här i landet, och ofta nog har det kallats "brandmannens bibel". Men den år 1936 utgivna 4:e upplagan av verket — som första gången utkom redan 1902 — har sedan många år tyvärr varit utgången. Med största tillfredsställelse hälsas därför den nya upplagan — den 5:e — av denna handbok om "kemiska, fysikaliska och tekniska grundlagar till förhindrande och bekämpande av brand- och explosionsfara", som nu föreligger i fullständigt ny bearbetning under ledning av "Der Forschungsstelle für Feuerlöschtechnik" vid tekniska högskolan i Karlsruhe.

Under senare decennier har tekniken gjort jättelika framsteg. Genom användning av en mängd nya byggnadsmaterial och produktionsgrenar, genom väsentligt vidgad användning av brännbara vätskor och gaser i den industriella verksamheten, genom moderna byggnadsmetoder m. m. har brandfaran på en del håll minskats, men i än större utsträckning har brandförsvarets män ställts inför en mängd nya, och ofta svårlösta brandförsvarsproblem. För att fylla en stor lucka i brandlitteraturen har den nya upplagan av denna bok en stor uppgift. På c:a 800 sidor behandlas här i 7 olika kapitel bl. a. allmänna grundlagar, kemisk byggnad och brandfara, byggnadstekniskt brandskydd, släckningsmedel och släckningsinrättningar, brandfara och brandskydd i krig m. m.

Uppställningen är också klar och "lättfattlig" i detta förnäma uppslagsverk, som bör återfinnas vid i varje fall alla yrkesbrandkårer i landet.

EK.

skulle nog förlora åtskilligt av sin lockelse då, befarar man."

Instruktionen bade vi införd här i nr 12 1958. Men vad är det som så irriterat br fängvårdsassistenten?

1954 års brandlagsrevision.

Rektorn vid statens brandkola Swen Hultqvist har tillkallats att såsom expert biträda utredningen vid behandling av frågor om utbildning och undervisning, vilka sammanhånga med utredningsarbetet.

Bemärkelsedagar

50 år.

Vice brandchefen Erik Kylberg fyller 50 år den 19 augusti. Efter avslutad brandutbildning och anställning vid ett flertal brandkårer kom han år 1940 till Uppsala brandkår, som han sedan blivit trogen.

Liksom fadern, den riksbekante brandskyddsmannen Fredrik Kylberg, gick han i ungdomen till sjöss och seglade på världshaven och efter avlagd sjökaptensexamen, inträdde han på brandmannabanen. Man spårar ännu sjömannen, som gick i land och saltstänken förnimmas tydligt, då han säger sin oförgripliga mening om tillvaron.

Den gode Erik, KG kallad, har varit lyckosam i sin gärning som brandbefäl och har tillvunnit sig aktning och förtroende i vida kretsar. Detta gäller icke endast Uppsala utan hela länet, vars brandkonsulent han är. Fadern byggde upp det frivilliga brandväsendet i vårt län, sonen förbättrar och bygger vidare.

Kollegor och otaliga vänner önska Dig, KG, god

Befattningen som vice Brandchef

i Trelleborg är till ansökan ledig senast den 5 augusti 1959.

Kompetensfordringar: brandchefskurs kat. I.

Lön A 16, fri beklädnad.

Till brandstyrelsen ställd ansökan skall inlämnas till

Brandchefen.

fortsättning i Din verksamhet och hoppas att även under kommande år få glädjas åt gott samarbete och åt Din vänskap. F. R.

50 år.

18/7 Zigher, Lennart, brandchef, Säftele.

9/8 Larsson, K. G., brandmästare, Borås.

Befattningen som

Brandinspektör (brandkapten)

vid Uppsala stads brandkår är till ansökan ledig att tillträdas den 1 okt. 1959 eller snarast möjligt.

Kompetensvillkor: Brandchefskurs kat. I. Begynnelselönen är upptagen i 16:e lönegraden och utgör f. n. 16.404 kr och slutlönen efter nio års vitsordad tjänstgöring 19.428 kr. Beklädnadsbidrag utgår med 525 kr.

Med befattningen följer skyldighet att bebo tjänstebostad och härför erläggas fastställt hyra.

Blivande befattningshavare är skyldig underkasta sig gällande tjänste-, avlösnings- och pensionsreglemente även som de ändringar däri, som framledes kunna komma att i vederbörlig ordning fastställas.

Sökande, som för löneklassuppflyttning önskar tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring, uppmanas göra framställning härom i ansökan.

Till brandstyrelsen ställd ansökan åtföljd av åldersbetyg och de handlingar, sökanden önskar åberopa, skall vara brandchefen tillhanda senast 15 augusti 1959 kl. 12.00.

Läkarintyg på av lönenämnden fastställt formulär lämnas på anfordran.

Brandstyrelsen.

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

Organ för Svenska Brandkärernas Riksförbund
Utkommer omkring den 15 varje månad

Prenumerationspris: 7: — kr/år. Vid samtidig beställning av minst 5 ex. = 5: — kr/år. (Likvid sändes till Brandkärstidskrift, Jakobsbg. 14, Stockholm, Postgiro 4870.)

Redaktör och ansvarig utgivare: Brandchef A. Ekberg, S. Promenaden 46, Norrköping, Tel. 293 70.

Annonschef: Förbundsdirektör A. Hegen, Jakobsbgat. 14, Stockholm C. Tel. 10 50 25.

OB! Annonssmanuskript måste vara annonschefen tillhanda senast den 20 i månaden före den, då annons önskas införd.